

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Oponentský posudek

Jitka Hystenová: *Žárový ritus v období zvoncovitých pohárů ve střední Evropě*, Katedra archeologie, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015

Bakalářská práce J. Hystenové se zabývá kremací v oikumeně kultury zvoncovitých pohárů (KZP).

Zahrnuje celkem 16 kapitol. Seznam literatury obsahuje výčet 37 literárních titulů a odkazy na nálezové zprávy (20).

Téma, metody a cíle nastínila studentka v úvodu (kapitola 1., str. 1-2). Vyhodnocení pramenné základny podala v kapitole 2. (str. 3-4). Chronologickým otázkám je věnována kapitola 3. (str. 5-6). Kapitola 4. obsahuje dějiny výzkumu KZP (str. 7-9). Posluchačka se věnovala základním znakům mladšího a pozdního eneolitu v kapitole 5. (str. 10-11). Výskyt kremací v neolitu a eneolitu sepsala v kapitole 6. (str. 12-14). Územní rozšíření KZP ve střední Evropě (Maďarsko, Morava, Rakousko, Čechy, východní Německo) je obsaženo v kapitole 7. (str. 15-16). Způsoby spalování zemřelých a tvary pohřební hranice, způsoby uložení těl na hranici jsou popsány v kapitole 8. (str. 17-19). Otázky rozboru kremace (např. postupy antropologického vyhodnocení) jsou obsaženy v kapitole 9. (str. 20-25). J. Hystenová popsala žárový ritus KZP v kapitole 10. (str. 26-28).

Kapitola 11. (str. 29-) tvoří vlastní soupis lokalit s žárovými pohřby KZP na Moravě, v Čechách, Německu a v Maďarsku (29-39), který lze chápat jako menší databázi (celkově 168 hrobů podle literárních podkladů). Posluchačka následně zařadila stručný souhrn údajů k hmotné kultuře KZP (kapitola 12.), a to ke keramice, kamenným, kostěným a kovovým artefaktům (str. 40-42). Kapitola 13. tvoří popis databáze (program Microsoft Access 2007) rozbor nálezů kremací KZP a přídatných hrobových předmětů (str. 43-53). Kapitola 14. je závěr bakalářské práce. Kapitola 15. zahrnuje seznam citované literatury a nálezových zpráv (str. 56-59). Přílohy (kapitola 16.) jsou v podobě grafů č. 1-16 a kopií obrázku a mapy rozšíření KZP v Evropě.

Klady závěrečné práce J. Hystenové spatřuji v soupisu kremací KZP na území Moravy, Čech, Německa a Maďarska, který si zajisté vyžádal potřebný čas. Studentka přinesla cenné údaje v rámci databáze a statistického vyhodnocení žárových hrobů ze střední Evropy a

nálezů z nich, které pak zpracovala do příslušných grafů. Z jejích výsledků jmenujme poněkud překvapující nižší výskyt žárového ritu v okolí Budapešti, než se předpokládalo (jistých 12 pohřbů ze Szigetszentmiklós), oproti Moravě (100 hrobů) a Čechám (52 hrobů) z celkových 168 žárových hrobů ze střední Evropy s převahou prostého ukládání v hrobové jámě (např. str. 52). Posluchačka zjistila, že z celkových 25 % urnových hrobů ze střední Evropy je poněkud vyšší zastoupení právě na Moravě a převážně pak ve východním Německu. Pozitivní je připomínka žárových hrobů obkroužených kruhovým žlabem.

K dílčím nedostatkům počítám stránkový rozsah, který je na samotné hranici.

J. Hylénová vynechala nedopatřením kapitolu se seznamem zkratk. Nedorozumění spatřuji v absolutních datech pro datování kultury se šňůrovou keramikou 2500-2000 př. n. l., patří 2800-2500 př. n. l., a KZP 2700-2000/1900, patří 2500-2300 př. n. l. Podkapitola 13.3.3 Keramické a nekeramické artefakty a artefakty ovlivněné kremací postrádá definici ovlivnění kremací (str. 48). Zřejmě šlo o přepálení na hranici. V práci mohlo být také využito výskytu náročné unikátní dřevěné konstrukce hrobové komory u žárového pohřbu pěti dětí v Tvořihrázi s náročnou výbavou keramiky, jako byly prestižní poháry epimaritimního typu a další nádoby, dále s měděnou dýkou s řapem, nátepní destičkou, zbrošenými kančími kly aj., nebo přítomnosti kremací ukládaných do kamenných skříněk (3 hroby) z Čech. Odrážely zřejmě vyšší společenské postavení zemřelých. Studentka doplnila závěrečnou práci pouze jednou kopií obrázku žárového hrobu z Velkých Přílep, což je málo (viz bohaté a jinak výjimečné žárové hroby z Tvořihráze a odjinud). Další žárové pohřby se nacházejí v katalogích P. Dvořáka, nebo v pojednání o žárových hrobech právě z Tvořihráze – Na Loukách ad. (Vyobrazení by našla v původní práci Bálek, M. a kol. 1999: Pohřebiště kultury zvoncovitých pohárů v Tvořihrázi (okr. Znojmo). Pravěk NŘ. Supplementum 4. Brno, 5-36.) Doporučoval bych, aby byly citovány autorské kapitoly ze souborných prací podle autorského zákona (příjmení skutečného autora kapitoly) atd.

Mluvnická stránka bakalářské práce je na úrovni odpovídající dnešní době.

Nedopatření zahrnují např. vybočení z větné vazby, chybné koncovky v přičestí minulém, např. ... z radiokarbonových dat, jsou známi(a) pouze tři ..., ... pohřebiště poskytly(a) ... (str. 5), ... Dýmniky zajišťovali(y) ... (str. 18), ... našli(y) se zde i spálené kosti ... (str. 35), ... známi(y) jsou záušnice ... (str. 41), ... prvky údajně přicházeli(y) ... (str. 40), ... hrobů obsahovali(y) urnu ... (str. 49), nebo ... k J(j)ihovýchodu ..., ... Z(z)ápadních Čech ..., M(m)oravské lokality ... (str. 13, 27, 42, 48), ... maďarské ... (str. 46), píšeme malé písmeno, ... Šutekova(á) ... (str. 13) píšeme vždy s dlouhým á, ... bá(a)denské kultury ... píšeme naopak krátké

a, ...°C oddělujeme od číslovky mezeríkem (str. 25) obdobně jako % (str. 23, 45 a dále). Ostatní záležitosti považuji za drobné prohřešky na úrovni překlepů.

Konstatuji, že studentka Jitka Hýlenová se přesto velmi dobře zhostila zadaného tématu bakalářské práce, což je předpokladem doporučení k obhajobě. Navrhuji proto hodnocení stupněm **velmi dobře**.

doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc.

Katedra archeologie FF UHK

V Hradci Králové 23. 5. 2015